

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Muñoz Luque, Iván; Coch i Roura, Núria, dir. Immigració a Espanya : anàlisi legal amb un enfocament a la immigració irregular. 2024. (Grau de Dret)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/303121>

under the terms of the license

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

Facultat de Dret

**IMMIGRACIÓ A ESPANYA
Anàlisi legal amb un enfocament a la immigració
irregular**

Treball de Fi de Grau de Dret

Autor: Iván Muñoz Luque

Directora: Núria Coch Roura

Curs 2023/2024

13 de maig de 2024

Resum:

Aquest treball de fi de grau tractarà d'examinar el marc legal de la immigració a Espanya des de la perspectiva de la immigració irregular mitjançant l'anàlisi específic de la normativa nacional a través dels seus canvis passats, presents i possiblement futurs abordant diferents polítiques que han estat adoptades i implementades envers aquesta situació i abarçant el relacionat amb aspectes de seguretat a la frontera afegint a la seva vegada diferents aspectes relacionats amb el seu benestar en l'arribada al país i la seva regularització per tal de poder ser ciutadans amb una residència legal, amb el propòsit que d'aquesta manera puguin gaudir de capacitat legal per poder tenir un accés a la sanitat i al mercat laboral, tot això serà analitzat des de la situació esdevinguda a inicis dels anys 2000 amb la creació de la "Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social".

A més, es tindran en compte en aquest treball les implicacions ètiques i jurídiques de la immigració irregular destacant la gran necessitat de promoure polítiques inclusives i respectuoses amb els drets humans posant en relleu la necessitat de l'accés a l'estat espanyol d'aquestes persones migrants així com el seu progrés per tal d'assolir aquesta residència legal dins del país.

Paraules clau: Llei orgànica, regularització, irregular, fronteres, benestar, prestació, estrangers, drets, integració, situació laboral, detenció, ingrés, devolució, reglament, crisi, mesures coercitives, solució sostenible, globalització.

Índex:

Objectiu i metodologia:	3
Capítol 1: Marc Jurídic de la Immigració a Espanya	4
• Desenvolupament històric de la legislació d'immigració començant per la llei orgànica 4/2000 de 11 de gener fins RD 629/2022 del 20 d'abril.....	4
• Efecte de la crisi econòmica espanyola iniciada al 2008 davant la immigració:.....	7
• Trànsit il.legal de persones migrants desde 2008.....	9
Capítol 2: Canvis en la la immigració a Espanya	11
• Implicacions socials i polítiques:.....	11
• L'accés de les persones immigrants a la jurisdicció i tutela judicial:.....	13
• Seguretat i control de fronteres.....	16
Capítol 3: Polítiques públiques i regulació d' ocupació de persones immigrants irregulars	18
• Drets laborals de persones immigrants irregulars.....	18
• Accés a la seguretat social i prestacions.....	21
• Programes de regularització de la situació laboral de les persones immigrants.....	23
Capítol 4: Perspectives futures	26
• Propostes per abordar la problemàtica de la immigració irregular a España.....	26
• Importància de buscar solucions que siguin sostenibles.....	28
Capítol 5: Accés a Espanya com a immigrant irregular	29
• Mètodes d'ingrés al país:.....	29
• Detenció i devolució al país d'origen:.....	30
• Conclusions	31
• Bibliografia	31

Objectiu i metodologia:

L'objectiu principal d'aquest treball és l'estudi del marc jurídic relacionat amb el dret d'estrangeria, en especial, el relacionat amb la immigració irregular dins de l'àmbit de l'estat espanyol. Prenent com a referència la "*Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social*" i següents. Veurem també de la mateixa manera els diferents canvis en les polítiques i les característiques singulars que significa ser immigrant arribat a Espanya.

Per tot això, la metodologia que s'ha utilitzat ha estat la consulta de diferents monografies i varietat d'articles acadèmics i doctrinals extrets de Biblioteques de la Universitat Autònoma, revistes jurídiques de diferents universitats arreu del país, Google Académico i Web del Ministeri.

Per altra part també hem utilitzat la legislació espanyola, que en aquest cas es de vital importància per tal de poder entendre com funciona el dret d'estrangeria i les característiques que ens porten a l'estudi d'aquest tema, entre les quals es troben les següents:

Legislació a utilitzar:

- Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social.
- Ley Orgánica 2/2009, de 11 de diciembre, de reforma de la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social.
- Real Decreto 557/2011, de 20 de abril, por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social, tras su reforma por Ley Orgánica 2/2009.
- Real Decreto 629/2022, de 26 de julio, por el que se modifica el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social, tras su reforma por Ley Orgánica 2/2009, aprobado por el Real Decreto 557/2011, de 20 de abril.

- Real Decreto 1325/2003, de 24 de octubre, por el que se aprueba el Reglamento sobre régimen de protección temporal en caso de afluencia masiva de personas desplazadas.
- Aquí trobem aquestes normes d'estrangeria entre d'altres: https://www.boe.es/biblioteca_juridica/codigos/codigo.php?id=70&modo=2¬a=0&tab=2

Per tant, la metodologia empleada per tal de poder elaborar aquest treball ha estat l'anàlisi de la normativa legal i la revisió bibliogràfica mitjançant revistes especialitzades.

Capítol 1: Marc Jurídic de la Immigració a Espanya

- **Desenvolupament històric de la legislació d'immigració començant per la llei orgànica 4/2000 de 11 de gener fins RD 629/2022 del 20 d'abril**

Des d'una perspectiva històrica, Espanya no ha estat precisament un país conegut per la arribada d'immigrants sinó per la sortida de la seva població, emigrant cap a altres països arreu del món. Però les situacions i aconteixements esdevinguts cap a finals del segle XX han provocat que acabés convertint-se en un país receptor d'immigració (800.000 persones al 1999 sense tenir en compte els immigrants no regularitzats), és per això que es va necessitar una resposta, que regulés aquest nou fet i que li donés una correcta estabilitat, es va originar la creació de la Llei Orgànica 4/2000 de 11 de gener. Encara que, quan el Partit Popular a les eleccions de l'any 2000 va assolir majoria absoluta, la va modificar ja que segons el partit, es va detectar un "efecte trucada", que provocava l'arribada de més immigrants de forma descontrolada. Encara que prèviament als anys 80 hi es va crear la Llei Orgànica 7/1985 de 1 de Julio, la qual va estar vigent durant 15 anys, però tal i com s'ha comentat abans, degut als canvis que va patir d'Estat Espanyol va ser una necessitat la creació d'una nova per tal de pal·liar les dimensions que la immigració podia arribar a significar.¹

A continuació tenim el següent quadre en el que es poden apreciar millor alguns dels drets més importants de la Llei Orgànica 4/2000 de 11 de gener, *sobre los derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social* (també coneguda com a LOEX), aquests drets els trobarem a partir de l'article 4 i següents:

¹ Aja, Eliseo., *La inmigración en tiempos de crisis. La reforma de la ley de extranjería*. Universitat de Barcelona, 2009: <https://core.ac.uk/download/pdf/229424957.pdf>

LA REGULACIÓN DE LOS DERECHOS DE LOS EXTRANJEROS	
DERECHO A LA DOCUMENTACIÓN	art. 4 de la LOEX
DERECHO A LA LIBRE CIRCULACIÓN	art. 5 de la LOEX
DERECHO DE SUFRAGIO Y PARTICIPACIÓN PÚBLICA	art. 6 de la LOEX
DERECHO A LA EDUCACIÓN	art. 9 de la LOEX
DERECHO AL TRABAJO Y A LA SEGURIDAD SOCIAL	art. 10 de la LOEX
DERECHO A LA ASISTENCIA SANITARIA	art. 12 de la LOEX
DERECHOS EN MATERIA DE VIVIENDA	art. 13 de la LOEX
DERECHO A LA SEGURIDAD SOCIAL Y A LOS SERVICIOS SOCIALES	art. 14 de la LOEX
DERECHO A LA INTIMIDAD FAMILIAR	art. 16 de la LOEX

Font: IBERLEY, *Derechos y libertades de los extranjeros en España*²

Aquesta nova llei orgànica de l'any 2000 va apostar per un nou enfocament en la inclusió i cohesió social d'aquestes persones immigrants, es va equiparar al estrangers amb els espanyols independentment a la seva condició administrativa de ser regular o irregular en relació al reconeixement dels seus drets.

Posteriorment a l'any 2003 es va produir una reforma important ja que va afectar a la residència, als contractes de treball i visats, d'igual manera pretenia adaptar la norma als canvis en el fenomen migratori, incorporar instruments que permetien una regulació del flux migratori que introduís les decisions preses per la UE (Llei orgànica 14/2003).

Cal destacar per altra part, que durant 7 anys la Llei Orgànica 4/2000 de 11 de gener, va estar vigent en la seva totalitat, encara que a l'any 2007, el Tribunal Constitucional va declarar diferents articles com a inconstitucionals en relació a drets socials i la seva limitació en el seu exercici, com per exemple l'exclusió total del dret a vaga d'aquells estrangers que treballessin encara que no hi tinguin la tinguessin autorització administrativa per a treballar. (STC 236/2007 de 7 de novembre).³

En aquell mateix any, es creà el Real Decret 240/2007 de 16 de febrer, introduint una disposició novedosa en relació a la a l'entrada, lliure circulació y residencia a España per part dels ciutadans dels estats membres de la Unió Europea i d'altres estats part en l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu.

² IBERLEY, *Los derechos y libertades de los extranjeros en España*. Última revisió: 2023: <https://www.iberley.es/temas/los-derechos-y-libertades-los-extranjeros-espana-63049>

³ Balaguer Callejón, Francisco., *El contenido esencial de los derechos constitucionales y el régimen jurídico de la inmigración. Un comentario a la STC 236/2007 de 7 de noviembre*, Universidad de Granada: <https://www.ugr.es/~redce/REDCE10/articulos/15FranciscoBalaguerCallejon.htm>

Conseqüentment, l'any 2007 es va donar resposta a una reivindicació, la integració de les persones immigrants dins d'una societat diversa que apostés per la interculturalitat. Es va aprovar per tant el *Plan Estratégico de Ciudadanía* (2007-2010) per tal d'aconseguir una societat cohesionada, encara que aquest Pla estratègic no era cap llei, es per això que l'any 2009, després de molts anys sense cap alteració de la LOEX (LO 4/2000), es va aprovar la seva modificació amb la LO 2/2009 de 11 de desembre, per tal de transposar determinades directives europees i adaptar la llei a la nova realitat migratoria espanyola incorporant a la llei orgànica, la jurisprudència del Tribunal Constitucional, com per exemple, s'incorpora la possibilitat de reagrupació en el cas de relacions afectives anàlogues i la concessió automàtica de l'autorització de treball a les persones reagrupades, per al conyugue i fills quan arribin a edat laboral⁴

Seguidament a l'any 2011, el govern encapçalat per José Luis Rodríguez Zapatero (PSOE) en virtut de la seva potestat reglamentària configura el Reial decret 557/2011, de 20 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 4/2000, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, després de reformar-la per llei orgànica 2/2009, el qual revisteix d'una especial rellevància pel fet que es defineixen els procediments i requisits per a la entrada, treball, residència i altres activitats dels estrangers dins l'estat quelcom trobem que significa en una contribució a una major claredat i coherència de la llei.

Troblem també en ordre cronològic que al any 2012 es va crear el Reial Decret-Llei 16/2012 de 20 d'abril, de mesures urgents per a garantir la sostenibilitat del Sistema nacional de salut i millora de la qualitat i seguretat de les seves prestacions, molt significatiu en relació a que es van introduir canvis rellevants en l'accés dels estrangers al sistema de salut públic com per exemple l'atenció sanitària urgent va ser garantitzada independentment de la seva situació administrativa (inclusive atenció primària per a menors i dones embarassades).

L'any 2013 amb la llei 14/2013, de 27 de setembre, de suport a emprenedors i a la seva internacionalització es van introduir mesures que van facilitar l'entrada a España d'inversors estrangers, professionals d'alta qualificació i emprenedors, en relació a l'atorgament de visats i autoritzacions de residència les quals resultaven menys difícil ser atorgades que abans de la creació de la mencionada llei.

⁴ Solanes, Ángeles., *Un balance tras 25 años de leyes de extranjería en España: 1985-2010*. 77-101, Universitat de València, 2010:
https://www.researchgate.net/publication/298309831_Un_balance_tras_25_anos_de_leyes_de_extranjeria_en_Espana_1985-2010

Amb la llei orgànica 4/2015, de 30 de març de protecció de la seguretat ciutadana també anomenada popularment llei mordassa, entre d'altres aspectes, es va legislar sobre mesures per a la seguretat en les zones on hi havia transit d'immigrants, es a dir, les zones on de manera freqüent es produeix aquest trànsit com poden ser les fronteres terrestres com Ceuta i Melilla, zones costaneres situades al sud d'Espanya, etc.

També va legislar en el relatiu a les sancions per l'entrada irregular dirigides cap a les persones que faciliten l'entrada il·legal de persones estrangeres al país en relació a les xarxes de tràfic de persones, entre d'altres.

Per últim el RD 629/2022 del 26 de juliol (modificació del reglament de la llei orgànica 4/2000), tracta d'una culminació d'un període extens de creació de reformes iniciat després de la COVID-19, després de les conseqüències econòmiques esdevingudes, que va continuar amb modificacions del Reglament d'Estrangeria per tal de flexibilitzar requisits i afavorir processos de reunificació com també la incorporació de la jurisprudència del Tribunal Suprem en relació a la seva Sala Contencioso-Administrativa sobre els requisits per l'accés a l'arrelament laboral. Resumidament, aquest RD 629/2022 s'ha portat a terme no només per la COVID-19, sinó també per donar resposta a les necessitats del mercat de treball i als nous criteris de jurisprudència de diferents tribunals per regular la flexibilització de situacions a Espanya d'irregularitat.⁵

- **Efecte de la crisi econòmica espanyola iniciada al 2008 davant la immigració:**

Podem parlar en primer lloc que un dels efectes de la crisi econòmica espanyola del 2008 es un canvi en la composició del tipus d'immigració, inclinada cap a perfils amb una qualificació més elevada, amb la demanda d'immigrants amb formació especialitzada i/o universitària, a diferència d'anys anteriors en els quals hi buscaven treballadors dedicats a l'agricultura o a fàbriques. D'igual manera es pot considerar una millora per a la població estrangera pel fet que l'ocupació de posicions de baixa qualificació amb alta temporalitat implica una dificultat per ells ja que es tracta de col·lectius amb un alt perill d'exclusió.

Cal destacar d'igual manera que l'arribada d'immigrants durant la crisi econòmica a Espanya va ser la raó de dos motius: la demanda d'immigrants per part de l'Estat per suplir

⁵ ROJO TORRECILLA, E., «*Immigración y mercado de trabajo. La reforma de la normativa española en materia de extranjería*». Revista Crítica de Relaciones de Trabajo, Laborum. nº 7 (2023): 41-66: <https://revista.laborum.es/index.php/revreltra/article/view/785>

els reptes laborals i la necessitat de les persones immigrants de millorar la seva situació econòmica i personal.⁶ També cal destacar diferents fets rellevants en relació a aquesta arribada d'immigrants a Espanya:

- **Canvis en les polítiques d'estrangeria:** Durant la crisi econòmica es van portar a terme canvis en relació a una regulació com el RD 16/2012 que limitava l'accés a l'atenció sanitària a immigrants irregulars, reforma del CP amb la introducció de penes més dures per a aquells que faciliten l'entrada d'immigrants en situació irregular i control més exhaustiu de la immigració irregular amb l'implementació de controls més durs a fronteres i dificultat més gran per tal de complir els requisits per obtenir permís de residència i/o treball.
- **Reducció de l'arribada d'immigrants:** Degut a la disminució de contractacions dins del mercat laboral i les poques oportunitats de feina. Molts dels immigrants arribar durant la crisi i la pre-crisi van haver de retornar als seus països d'origen o buscar altres destins amb unes ofertes laborals de millor qualitat. També es va produir un increment considerable de la desocupació entre aquesta població, ja que molts d'ells ocupaven feines més afectades, tals com la construcció.⁷
- **Establiment de polítiques de retorn voluntari a països d'origen:** Es van implementar programes que permetien als immigrants la possibilitat de retornar als seus països de forma gratuïta amb l'objectiu de reduir pressió sobre el mercat laboral a Espanya y proporcionar als immigrants una solució "digna".
- **Cooperació amb Organismes i països per la creació de programes relacionats amb la migració.** Citació d'alguns acords de cooperació signats per Espanya a raó de establir un ordre i una regulació més específica d'aquesta immigració:
 - Acord de Cooperació en Matèria Migratoria amb República Dominicana (2010): Acord basat en la regularització de la immigració que facilitin la migració legal i ordenada.

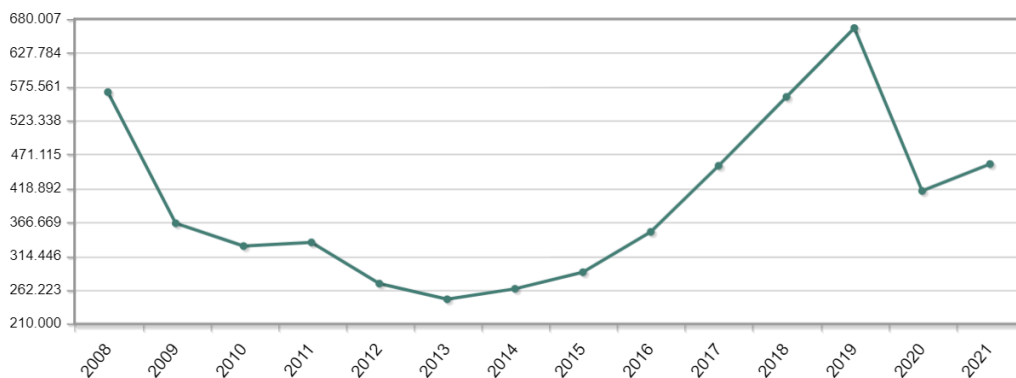
⁶ VALERO MATAS, Jesús Alberto., *Análisis de la inmigración en España y la crisis económica*. Universidad de Valladolid / Universidad de Salamanca 2010-2011:

http://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1405-74252014000200002

⁷ Osvaldo Esteban, Fernando., *Inmigración extranjera y crisis económica en España*. Revista crítica de Ciencias Sociales, nº1, 2011, pp 51-69: <https://dialnet.unirioja.es/download/articulo/3820999.pdf>

- Acord de Cooperació en Matèria de Migració amb Guinea Equatorial: Gestió del fluxe migratori entre ambdòs països, incloent disposicions relatives a readmissió de nacionals, lluita contra immigració irregular, etc.

A continuació podem observar un gràfic on visualment podem apreciar millor com han estat les arribades de persones immigrants en termes quantitius entre els anys 2008-2021, es pot veure també com durant el començament de la crisi econòmica fins als posteriors 5 anys aproximadament hi ha hagut una baixada en el nombre d'arribades a l'Estat espanyol, molt relacionada amb la qualitat de treball que hi teníem i també en la quantitat d'aquest.

Evolució de l'arribada de persones immigrants dins el territori de l'Estat Espanyol

Dins de la dimensió de la necessitat d'Espanya d'immigrants, trobem que era i és necessària aquesta arribada de treballadors per tal de garantir el sistema públic de pensions i assegurar l'estabilitat del model degut al gran problema que aquest presenta degut a:⁸

- **L'envelliment de la població:** Resideix el problema en la disminució de la taxa de natalitat i augment de la esperança de vida i un nombre més elevat de persones de la 3ra edat respecte població activa.
- **La Insuficiència de treballadors que comporta baixa quantitat de cotitzacions:** Una població envellida es tradueix en una menor quantitat de persones contribuidores al sistema de pensions, el qual genera dèficit i requereix una aportació per tal de l'Estat. També menys treballadors o poca oferta/demanda de

⁸ Zenón Jiménez-Ridruejo,. El efecto de la inmigración en la sostenibilidad a medio y largo plazo del sistema de pensiones en España. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales - Universidad de Valladolid. 2006: <https://www.seg-social.es/descarga/100618>

segons quins perfils professionals suposen menys recolze a aquest sistema de cotitzacions.

- **Falta de reforma del pla de pensions:** No s'ha trobat una solució que pugui mantenir aquest sistema de pensions a llarg termini, pensant en que la piràmide de població es troba invertida. Resulta rellevant l'aprovació del Decret-Llei 2/2023, de 16 de març, de mesures urgents per a l'ampliació de drets dels pensionistes, la reducció de la bretxa de gènere i l'establiment d'un marc nou de sostenibilitat del sistema públic de pensions. Encara que queda curta per tal de poder assolir el repte de poder solucionar un problema que afecta i afectarà a tantes persones.

Alguna de les mesures principals que s'inclouen dins el Decret-Llei son:

- Millora de les pensions mínimes.
- Increment de pensions de viudetat.
- Optar entre escollir la base de cotització dels 25 anys previs a la jubilació o els 29 anys anteriors rebutjant els 2 pitjors.

Com es pot apreciar cap d'aquest ventall de mesures que es troben dins del nou decret-Llei no podrien en principi solucionar el problema de la piràmide invertida d'edat i a la vegada trobem a faltar més facilitats i avantatges per atreure immigrants amb perfils professionals més demandats⁹

● **Trànsit il.legal de persones migrants desde 2008**

A raó de la crisi econòmica esdevinguda al 2008 no només a Espanya, sino a nivell mundial, es van apreciar canvis en els fluxos migratoris, tal i com s'ha explicat abans.

Pel que faria a la immigració irregular veuríem que s'aprecia una gran baixada d'aquesta arribada de persones immigrants en situació administrativa irregular, alguns fets rellevants que van succeir al 2008 i següents va ser que: per primera vegada hi va haver 4 mesos en els que no hi va arribar cap immigrant irregular a les Illes Canàries, xifres més baixes en

⁹ Maldonado Molina, Juan Antonio,. *La reforma de las pensiones 2023. ¿Conciliación de sostenibilidad financiera y social?* Universidad de Granada. 2023: <https://revistas.cef.udima.es/index.php/rtss/article/view/19163>

l'arribada d'immigrants irregulars a les Illes Canàries procedents de països africans desde l'any 2000, etc.¹⁰

Des de voltants del 2008, l'Estat Espanyol està enfortint la legislació en matèria d'estrangeria, modificant les mesures que se'n refereixen a la immigració irregular, ampliant poders de les autoritats per controlar sortides i entrades d'estrangers així com la seva estancia, d'igual manera es van implementar sancions més estrictes per aquells que infringen normes migratòries, per exemple, dins la LOEX amb la la reforma de l'any 2009, s'estableixen mesures coercitives que suposaven la prohibició de l'entrada a l'estat, confiscació de béns i/o documents que s'han utilitzat en cas d'haver entrat mitjançant frau migratori, etc.

Per altra part es va establir un control fronterer més "seriós" ja que es volia vigilar qui entrava i qui sortia del país, tenint en compte el marc de crisis econòmica en el que ens trovàvem. És per això que es van veure mesures implementades relatives a la millora de tecnologies i equipament per vigilar **fronteres terrestres** amb l'augment de recursos humans instal·lació de sistemes de vigilància, sensors de moviment, entre d'altres dins les zones més vulnerables com poden ser Ceuta i Melilla. Pel que fa a les **fronteres** d'àmbit **marítim** es van enfortir els medis per tal d'interceptar embarcacions on poguessin arribar immigrants irregulars si més no, rescatar aquests immigrants ja que per les dures condicions en les que viatjaven y el mal estat de les embarcacions provoquen que no poques vegades pateixin enfonsaments. Per últim el Control aeri, es vigilaven els anomenats "vols calents" que eren els que podien resultar tenir estrangers que volien quedar-se al país de forma irregular. També es va col·laborar amb l'Agència Europea de la Guardia de fronteres i costes (FRONTEX), participant conjuntament en operacions, intercanvi d'informacions i recuperson i recolze logístic per millorar seguretat en fronteres de sobirania espanyola, que finalmente repercutiria a la resta de la Unió Europea.

L'altra vessant de la immigració irregular es la protecció dels drets humans, ja que encara que es protegeixin els interessos del país en qüestió, ha de mantenir un compromís amb els drets humans inherents a totes les persones independentment al seu estatus migratori.

Espanya en principi ha garantitzat aquest respecte cap aquests drets incloent l'accés a la justícia i a la assistència sanitària gratuïta universal.

Les violacions de drets humans es troben molt presents en una bona quantitat de països, en els quals figuren la denegació de drets civils i polítics, en forma de detenció arbitrària,

¹⁰ Ministerio del Interior., *Balance de la lucha contra la inmigración ilegal*. Gobierno de España, 2008-2012:<https://www.interior.gob.es/opencms/pdf/prensa/balances-e-informales/2012/Balance-2012-de-la-lucha-contr-a-la-inmigracion-irregular.pdf>

tortura, vulneració de drets econòmics, socials i culturals, absència del degut procés judicial, el dret a la salut, etc. Aquesta denegació dels drets normalment està estretament lligat a unes lleis que són prejudicials i discriminatòries amb un alt contingut d'actituds xenòfoves.¹¹

Es van portar a terme reformes en el procediment de sol·licitud d'asil (Es la protecció dispensada als no comunitaris als quals se'ls reconeix la condició de refugiat. Art 2, Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària), ja que en el cas que aquests immigrants irregulars ja es troben dins del país i comencen a fer vida, es procura que hi existeixi una avaluació justa i eficient de les sol·licituds que aquests fagin.¹² El procediment de sol·licitud d'asil té com objectiu la protecció internacional dins d'uns casos taxats com poden ser que el sol·licitant es perseguit al seu país d'origen per pertànyer a un determinat grup social, raça, religió, etc i per això i a raó d'això pateix temor. Al mateix moment hauria de trobar-se fora del seu país del qual en sigui nacional i no pugui tornar al mateix pel temor que mateix.

Aquestes reformes comporten:

- Garanties d'un procediment just, reforçant garanties processals pel que es refereix a la oportunitat d'apel·lació, revisió de decisions desfavorables i establiment d'estàndards clars i específic per a l'avaluació de les sol·licituds presentades.
- Agilització de tràmits, implementant mesures útils per tal de reduir temps d'espera i simplificació dels processos administratius relacionats amb l'eliminació burocràcia.
- Accés a la informació més senzill, amb procediments més clars i sense obstacles, oferint serveis disponibles per tal de fer els tràmits.¹³

¹¹ ACNUDH., *Acerca de la migración y los derechos humanos*. Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas: <https://www.ohchr.org/es/migration/about-migration-and-human-rights>

¹² Boletín Oficial del Estado núm 263 de 31/10/2009 (<https://www.boe.es/eli/es/l/2009/10/30/12/con>).
Ley 12/2009, de 30 de octubre, reguladora del derecho de asilo y de la protección subsidiaria.

¹³ Oficina de Asilo y Refugio., Ministerio del Interior, Gobierno de España:
<https://www.interior.gob.es/opencms/es/servicios-al-ciudadano/tramites-y-gestiones/oficina-de-asilo-y-refugio/>

Capítol 2: Canvis en la la immigració a Espanya

- **Implicacions socials i polítiques:**

A Espanya s'han estat configurant durant molts anys moltes polítiques i diferents normes jurídiques entre les que trobem Reials Decrets, reglaments, lleis orgàniques, etc. Que es caracteritzen per la intensitat del flux migratori y la irregularitat administrativa de molts immigrants, especialment el els primers mesos d'arribada a Espanya.

Troblem que, hi ha una gran diferencia entre Comunitats Autònomes en el que es refereix a termes quantitativs i qualitativs (en relació a possibilitat d'una millor integració social) estretament enllaçat a elements d'estructura econòmica de cada localització, encara que el Model d'Estat és igual arreu el país, la diversitat de cada Comunitat Autònoma té com a conseqüència que el seu desenvolupament sigui molt diferent ja sigui per qualitat o quantitat, fet diferent es el d'altres aspectes descentralitzats com poden ser els serveis socials en el que les diferències poden arribar a ser més significatives.¹⁴

Per tant, resulta evident que aquests tinguin la intenció d'arribar a Comunitats Autònomes com Catalunya o Madrid, en les que es troba més ocupació i on també en principi es podrien també gaudir de més serveis.

Com abans s'ha esmentat i properament es seguirà comentant, l'aportació al mercat de treball per part de persones immigrants es tan necessària que no es podria entendre que evolucionés positivament sense la seva contribució, encara que tot i així son les que tenen una taxa d'atur més elevada en relació amb les persones autòctones i posseeixen treballs amb unes condicions més precàries en general.

De forma peculiar troblem que el control de la immigració es troba centralitzat, però cada Comunitat Autònoma en té atribuïdes competències sobre polítiques d'ocupació, salut, vivenda, fe de vida i estat i serveis socials entre d'altres. Encara que per altre costat, l'Estat espanyol, en té facultats per resoldre assumptes sobre concessió de permisos de residència, reconeixement de l'estatus de refugiat, revisió de permisos de treball, etc.

¹⁴ Laparra, Miguel., *Las políticas de integración social de inmigrantes en España*. Universidad Pública de Navarra. 2008: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3107445>

Es per això que poden resultar en una forma d'evolució diferent segons la localització i per tant no trobem un model que sigui simètric dins l'Estat Espanyol, el que es tradueix en el l'Estat no troba solució per tal d'introduir mecanismes que puguin resoldre totes les incògnites que la immigració porta a sobre.

A més, la pressió que exerceix la immigració ha d'anar acompanyada d'una pujada de recursos sino la conseqüència es una descompensació gran que es tradueix en restriccions de determinats serveis a determinades persones encara que si més no, determinats sectors de la població poden expressar rebuig cap a polítiques que siguin integradores pel fet que la distribució de recursos es destinin a població estrangera.

Pel que es refereix a les implicacions socials, des del punt de vista jurídic s'ha estat treballant per poder resoldre qüestions plantejades relacionades amb els drets dels estrangers, per exemple les restriccions en l'atorgament dels permisos de treball s'han flexibilitzat, el que provoca més facilitats pels estrangers que accedir al país o inclús pels que ja es troben dins del país en situació administrativa irregular ja que d'aquesta manera contribueixen als ingressos de la Seguretat entre 3.000 i 3.500 euros per immigrant regularitzat, provocaria uns potencials efectes positius a curt termini sobre la S.S i la integració d'aquest sector de la població.¹⁵

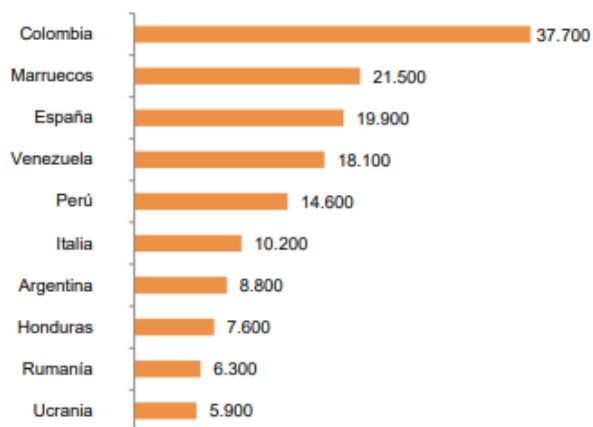
Per altra part no es pot deixar de costat que la integració social passa pel fet que es pugui mantenir una llengua comuna, encara que hi puguin parlar d'altres cal seguir impulsant programes que facilitin l'aprenentatge de l'idioma i comprensió de la cultura espanyola i les llengües co-oficials de l'estat com poden ser el català, euskera o el galleg, dirigit al foment de la cohesió ciutadana reduint la discriminació.

A continuació es mostra un gràfic on veiem la procedència de les persones immigrants durant el segon trimestre de l'any 2023 a l'Estat espanyol:

¹⁵ Fernández, Jesús., *Inmigración y políticas migratorias en España*. Estudios sobre la Economía Española. Universidad Carlos III de Madrid. 2021: <https://documentos.fedea.net/pubs/eee/eee2021-10.pdf>

Migraciones exteriores, principales nacionalidades Segundo trimestre de 2023

Inmigración

Font: INE, *Estadística continua de población a 1 de julio de 2023*.

Per altra part les polítiques son les que permeten els canvis en les normes jurídiques i els acords son el que impulsen la creació de noves o l'ajustament de les ja existents, no poden ser discriminatories ja que han de ser proporcionals a un objectiu legítim com podria ser la protecció de la seguretat nacional, el seu procés de creació ha de ser a la vegada transparent i democràtic on hi siguin presents principis d'igualtat i legalitat.

Altra vessant son les Relacions Internacionals, referides a que les polítiques migratòries en el que respecta als acords i tractats internacionals fets amb altres països com els que s'ha citat en el tema anterior. Per exemple, el canvi en les polítiques d'asil ha de respectar compromisos signats internacionalment per Espanya en matèria de protecció de refugiats.

- **L'accés de les persones immigrants a la jurisdicció i tutela judicial**

El punt de partida d'aquest apartat es fonamenta en els articles 24 y 25 de la Constitució Espanyola¹⁶, aquests son reconeguts com a drets fonamentals els qual son aquells drets que son inherents a la dignitat humana i son necessaris pel lliure desenvolupament de la personalitat de cadascú.

Pel que fa al dret a la tutela judicial efectiva consagrat a l'article 24 i 25 s'aprecia que no es troba vinculat amb ser nacional de l'estat, es tracta per tant d'un dret concebut per salvaguardar les persones en front relacions amb l'Administració de Justícia, el que significa que es exercitable per qualsevol persona que es trobi sota la competència judicial espanyola, encara que l'accès el dret mencionat del art 24.1 CE ha estat reconegut des del principi per part del Tribunal Constitucional a la STC 99/1985 de 30/09, en la que es va reconèixer aquesta titularitat del dret a la tutela judicial efectiva amb independència de la seva situació d'irregularitat. Aquesta sentència ha estat repetida en el temps per part del Tribunal Constitucional amb la STC 95/2003 Y 115/1987.

El dret a tutela judicial efectiva comporta el dret a obtenir una resolució fundada en dret mitjançant una protecció del seu dret o interès legítim afectat, el dret a la execució forzososa y

¹⁶ Boletín Oficial del Estado núm 311 de 29/12/1978 ([https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)/con](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)/con)),. *Constitución Española, 1978:*

Artículo 24: 1. *Todas las personas tienen derecho a obtener la tutela efectiva de los jueces y tribunales en el ejercicio de sus derechos e intereses legítimos, sin que, en ningún caso, pueda producirse indefensión.*

2. *Asimismo, todos tienen derecho al Juez ordinario predeterminado por la ley, a la defensa y a la asistencia de letrado, a ser informados de la acusación formulada contra ellos, a un proceso público sin dilaciones indebidas y con todas las garantías, a utilizar los medios de prueba pertinentes para su defensa, a no declarar contra sí mismos, a no confesarse culpables y a la presunción de inocencia.*

La ley regulará los casos en que, por razón de parentesco o de secreto profesional, no se estará obligado a declarar sobre hechos presuntamente delictivos.

Artículo 25: 1. *Nadie puede ser condenado o sancionado por acciones u omisiones que en el momento de producirse no constituyan delito, falta o infracción administrativa, según la legislación vigente en aquel momento.*

2. *Las penas privativas de libertad y las medidas de seguridad estarán orientadas hacia la reeducación y reinserción social y no podrán consistir en trabajos forzados. El condenado a pena de prisión que estuviere cumpliendo la misma gozará de los derechos fundamentales de este Capítulo, a excepción de los que se vean expresamente limitados por el contenido del fallo condenatorio, el sentido de la pena y la ley penitenciaria. En todo caso, tendrá derecho a un trabajo remunerado y a los beneficios correspondientes de la Seguridad Social, así como al acceso a la cultura y al desarrollo integral de su personalidad.*

3. *La Administración civil no podrá imponer sanciones que, directa o subsidiariamente, impliquen privación de libertad.*

dret a utilitzar els recursos que la llei proveeixi quan aquests estiguin expresament previstos a la llei per a la seva utilització per part de les persones estrangeres.

També cal destacar pel que fa a la regulació nacional, els mecanismes no jurisdiccionals previstos a la constitució, específicament a l'article 54 trobem la figura del Defensor del Poble com a alt comissionat de les Corts Generals, designat per aquestes per a la defensa dels drets, supervisant la activitat de l'Administració, aquesta important figura es desenvolupada mitjançant la LO 3/1981, de 6 d'abril. El seu accés és gratuït i pot demanar la seva ajuda qualsevol persona ja sigui immigrant o no en lo relatiu per exemple problemes amb el dret a la assistència gratuïta i al tron d'ofici, també en cas de demores excessives per part dels tribunals en els processos civil, penals, etc.¹⁷

A Catalunya també comptem amb una figura semblant, El Síndic de Greuges es troba regulat a la llei 24/2009, de 23 de desembre, del Síndic de Greuges, en el seu article segon es defineix la seva naturalesa i principis bàsics d'actuació, entre les que es troben la atenció de queixes per part de persones que es troben desprotegides en front l'actuació de les administracions de la Generalitat i altres ens locals de la Comunitat (ajuntaments, diputacions, etc). Per tant, també pot defensar lleis i llibertats del 1r títol de la Constitució entre els que es troben l'article 24 i 25 sobre la tutela judicial efectiva.¹⁸

Consideració especial té el dret a la assistència jurídica gratuïta pel que fa a la seva configuració (Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta), ja que al seu article 2.1 a) s'exposa que els possibles titulars d'aquest dret quan s'acredita insuficiència econòmica per a litigar eren els ciutadans espanyols, nacionals d'altres estats membres de la UE i estrangers no residents a Espanya legalment. En canvi al mateix article 2.1 e) en l'àmbit penal els titulars d'aquest dret no necessàriament havien de residir legalment a territori espanyol.

Per altra costat, a l'ordre contenciós-administratiu, a l'apartat f) de l'article 2, abans de la nova llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret a asil, reconeixia al estrangers no regularitzats el dret a gaudir de la assistència jurídica gratuïta.

Aquestes diferències respecte l'article 2.1 a) van donar peu al plantejament d'un recurs d'inconstitucionalitat per part del *Defensor del Pueblo* que va acabar en una STC 95/2003,

¹⁷ Rodríguez, José Luis, Pérez, Elena y Méndez, Ángela., *Derechos y libertades de las personas extranjeras en España*. Andalucía Acoge. 2018:

https://acoge.org/wp-content/uploads/2018/09/Derechos_Personas_Extranjeras.pdf

¹⁸ Síndic de Greuges, defensor de les persones. *Funciones y competencias*:

<https://www.sindic.cat/es/page.asp?id=27#:~:text=El%20S%C3%ADndic%20tiene%20la%20competencia,en%20materia%20de%20no%20discriminaci%C3%B3n.>

on es declara que aquest apartat de l'article es inconstitucional, reconeixent d'aquesta manera l'assistència jurídica gratuïta a tot estranger es trobi a Espanya o no. Aquesta mateixa sentència apunta també a que l'expressió "no residents a Espanya legalment" es refereix a la situació fàctica de resident, però no a l'autorització administrativa. D'igual manera el Tribunal precisa que el dret a la justícia gratuïta no deriva de l'article 24.1 de la Constitució, sinó de l'article 119 "*La justicia será gratuita cuando así lo disponga la ley y, en todo caso, respecto de quienes acrediten insuficiencia de recursos para litigar.*" El qual es de configuració legal i es la vinculació entre la justícia gratuïta i l'accés als tribunals (art 24.1 CE), per tant, tot això operarà com a límit per al legislador i recorda que la configuració del procés jurídic gratuït ha de tenir com a base la carencia dels recursos econòmics necessaris per accedir al mateix.

Anteriorment a la STC 95/2003, la Llei 4/2000 ja hi comptava amb consideracions a l'accés a l'accés a la justícia gratuïta, específicament a l'art 20 en el que se'ls feia titulars del dret a l'assistència d'un lletrat d'ofici en els procediments administratius o judicials que hi tinguessin vigents, d'igual manera estenia aquest dret a tots els estrangers residents o inscrits al Padró Municipal que no tinguessin recursos, el que significava que els igualava amb els Espanyols.

La STC 236/2007 va declarar inconstitucional pel que feia a l'exigència de tenir una residència per ser beneficiari del dret, va concloure a que el nou text de l'article extendria el dret a l'assistència jurídica gratuïta als processos administratius que poguessin conduir a la denegació d'entrada, devolució o expulsió a tots els estrangers sense condicions, per a la resta de processos es condiciona a que com a mínim tinguessin residència a Espanya.

Per altra part, el control jurisdiccional de les mesures restrictives de drets fonamentals s'estén als procediments administratius relacionats amb la Llei Orgànica 4/2000, en el que es poden adoptar mesures de privació o restricció de llibertat com poden ser l'ingrés a centres d'internament i aquesta mesura podria ser proposada dins d'un expedient administratiu d'expulsió. L'ordre d'internament li correspon al Jutjat Penal el qual controlarà el respecte als drets de l'estranger en qüestió, encara que no pot controlar la legalitat de l'expedient administratiu, ja que aquest li competeix als Jutjats del Contenciós Administratiu.

19

¹⁹ González, Jesús,. *Algunas cuestiones sobre el derecho a la tutela judicial efectiva de los extranjeros a la luz de la jurisprudencia constitucional y de la Ley Orgánica 2/2009*. UNED, Teoría y Realidad Constitucional. num 25. pp. 515-541. 2010: <http://historico.juridicas.unam.mx/publica/librev/rev/trcons/cont/25/tc/tc20.pdf>

● Seguretat i control de fronteres

La immigració ha estat per una part de la societat percebuda com una amenaça a la seguretat cap als individus o identitat nacional, encara que no existeix evidència empírica que demostrï que la immigració ha afectat negativament a la seguretat ni a la evolució econòmica dels països d'acollida, pot ser que a raó de la difusió pels medis de comunicació d'aconteixements com poden ser els salts a la valla de Melilla i Ceuta o l'arribada de pateres a les costes de les illes o península hagin creat alarma social i generació d'una percepció d'invasió per part de població del continent africà.

Es a raó d'aquest fet que estableixen dos categories, d'alarmisme en relació a l'arribada d'immigrants:

- **Amenaça Realista:** Es una amenaça al estatus i als privilegis de la majoria, el temor de gran part de l'opinió pública és que la immigració passi de ser mà d'obra complementaria al mercat de treball a una de reemplaçament de la autoctona, això podria explicar la necessitat reguladora en quant a que tipus d'immigrant es el que s'ajusta a les necessitats del mercat laboral. Només importar la mà d'obra que es necessita en cada situació.
- **Amenaça simbòlica:** Que es relaciona amb les identitats culturals, religioses, lingüístiques, etc. En principi el volum migratori no entra dins la lògica de la amenaça simbòlica, encara que tot això no acaba d'explicar com i perquè raons existeix aquesta fobia a la immigració a la societat.

Per altra part, en el cas de la Unió Europea, la construcció d'una política de fronteres comú va començar amb el Tractat d'Amsterdam del 1999, a través del programa "Tampere", en el que es va començar a construir una política comuna d'immigració, que ha estat donant com a resultat una serie de polítiques que tractessin la immigració des d'un punt de vista polític encara que enfocant-lo ben bé cap a un assumpte d'amença a la seguretat, d'aquesta manera la construcció comú en relació a la immigració conviu amb reformes de lleis d'estrangeria cap a polítiques més restrictives de les existents.

Cal destacar que encara que ens centrem en els salts de fronteres no autoritzats o arribada en pateres a les nostres costes, la irregularitat pot fer-se mitjançant altres medis com poden ser documents falsos, irregularitats sobrevingudes, absència de retorn a origen en casos de petició d'asil denegades, entre d'altres. Les noves característiques vinculades a l'arribada d'immigració han portat a construir una nova forma de veure les fronteres, que actualment necessita combinar noves tecnologies, millor tracte de les informacions i major inversió en recursos humans y equips.

Tenim actualment diferents instruments que ens ajudaran a donar-li significat a la nova visió de les fronteres:

- ★ Seguretat identificativa: Portat a terme amb la recopilació de dades dels viatgers internacionals en el seu moment d'arribada.
- ★ Seguretat cooperativa: Sense la cooperació dels estats no es poden mantenir mecanismes eficaços per portar un control real, es necessari l'establiment d'acords de mobilitat i la col·laboració internacional.
- ★ Seguretat a la frontera: La que es porta a terme mitjançant la política de sol·licituds i atorgaments de visats a immigrants arribats a l'Estat i el control a través d'agències com poden ser FRONTEX i instruments especialitzats com SIVE (Sistema integrado de Vigilancia de la Guardia Civil)²⁰

Pel que fa al control en frontera, en l'àmbit comunitari és necessari parlar de FRONTEX (Agencia Europea per a la Gestió de la Cooperació Operativa de les fronteres exteriors) que va començar a operar a l'any 2005 té com a objectiu recolzar als Estats Membres de la UE i als països associats a Schengen en la gestió de les fronteres exteriors de la UE.²¹

Encara que la responsabilitat del control de les fronteres perteneix als propis Estats i que s'han anat reforçant amb la inserció de radars, equips de visió nocturna, etc. Cal destacar que per altra banda, els estats situats més a l'Est de la Unió son els que més mecanismes i més útils i eficaços han introduït, possiblement per la fòbia a la immigració que s'ha comentat abans.

²⁰ Zapata-Barrero, Ricard, Ferrer-Gallardo, Xavier., Fronteras en Movimiento, Migraciones hacia la Unión Europea en el contexto Mediterráneo.2012: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=581332>

²¹ Díaz, Gustavo., *Migración y seguridad en España: Seguridad humana y el control de fronteras. El caso de Frontex*. UNISCI Discussion papers, nº17. 2008: <https://www.ucm.es/data/cont/media/www/pag-72512/UNISCI%20DP%2017%20-%20Diaz%20y%20Abad.pdf>

En relació a l'Estat Espanyol, aquest va ser pioner en la introducció del SIVE establert a la Llei Orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat, que té com a funció detectar a llarga distància embarcacions que s'aproximin al nostre litoral, identificar el tipus d'embarcació i tipus de tripulants per comprovar possible actuació, coordinar seguiment de la embarcació utilitzant els medis de la Guàrdia Civil i interceptar als presumptes delinqüents o auxiliar als immigrants irregulars.

En aquesta mateixa llei estableix procediments per el control d'accés de persones als punts de les fronteres. Aquestes actuacions s'encomanen a la Guardia Civil, específicament a l'especialitat de *Resguardo Fiscal, Costas y Fronteras*, encara que també en col·labora amb altres organismes com poden ser la Policia Nacional o els Mossos d'Esquadra pel que fa a controls d'identitat, inspecció de vehicles i altres mètodes de protecció de les nostres fronteres ²²

El control remot de la immigració també forma part de la seguretat i el control de fronteres, conformant un element essencial en quant a la política de visats la qual comença a funcionar amb la creació de l'espai Schengen (amb la "*Firma del Acuerdo de Schengen, 14 de junio de 1985*"), la principal característica del règim de visats que son competència de la UE es que son de curta durada i els de llarga durada corresponen als Estats Membres. A través d'aquest sistema el que es pretén és aconseguir un intercanvi fluid d'informació entre els Estats Membres sobre sol·licituds de visats.

²² Guardia Civil., *Sistema de vigilancia Exterior (SIVE)*. Gabinete de prensa, Especiales Informativos: <https://www.guardiacivil.es/es/prensa/especiales/sive/funciones.html>

Capítol 3: Polítiques públiques i regulació d'ocupació de persones immigrants irregulars

- **Drets laborals de persones immigrants irregulars**

Cal començar comentant les dades que tenim en relació al número de treballadors estrangers que tenim a Espanya (treballadors legalitzats amb un permís de residència i treball actualitzat), trobem que al 2022 d'un total de 20.159.317 persones afiliades a la Seguretat Social, 2.437.038 persones són estrangeres, és a dir, un 12,09%.

També tenim que la gran majoria prové de països del continent americà (30,59%), seguidament dels provinents d'Àfrica (18,72%) i que la gran majoria es dedica al sector de serveis (78,87%).

En relació a l'origen dels estrangers que provenen d'Amèrica, té sentit que siguin els més numerosos ja que la major part ve del sud del continent, en el que es parla el castellà en molts estats i en els que es comparteixen molts costums amb Espanya.²³

Pel que fa als drets de l'àmbit laboral en nomenarem principalment tres dels quals les persones immigrants en son titulars, el **dret al treball**, a la **negociació col·lectiva (37.1 CE)** i a la **llibertat sindical (28.1 CE)**.

Començant pel dret al treball, aquest es reconeix a l'article 10 de la LOEXIS²⁴, en el que s'estableix que els estrangers residents que estiguin legalitzats tenen dret a exercir activitat remunerada, a la lliure elecció d'ofici i a l'accés al sistema de la Seguretat Social.

²³ Ministerio de Trabajo y Economía Social., *Informe del Mercado de Trabajo de los Extranjeros*. 2023: <https://www.sepe.es/dctm/informes:09019afa8000f636/REITRVdFQg==/4145-1.pdf>

²⁴ Boletín Oficial del Estado núm 10 de 12/01/2000. (<https://www.boe.es/eli/es/lo/2000/01/11/4/con>), LOEXIS. 2000: ART 10: 1. Los extranjeros residentes que reúnan los requisitos previstos en esta Ley Orgánica y en las disposiciones que la desarrollen tienen derecho a ejercer una actividad remunerada por cuenta propia o ajena, así como a acceder al sistema de la Seguridad Social, de conformidad con la legislación vigente. 2. Los extranjeros podrán acceder al empleo público en los términos previstos en la Ley 7/2007, de 12 de abril, del Estatuto Básico del Empleado Público.

Per altra part, també d'acord amb el article 23.1 de la Declaració Universal de Drets Humans²⁵, se'ls atorga als estrangers el dret a treballar i guanyar-se lliurement la vida a totes les persones en condicions equitatives i satisfactòries de treball i tampoc podran ser discriminats per treball igual i inferior salari.

Llavors, per a poder gaudir d'aquest dret al treball, seran necessaris un seguit de requisits, entre els que es troben els següents:

- Permís de treball i residència: Han de posseir de permís de treball actualitzat i en vigor mitjançant sol·licitud de visat des del país d'origen o sol·licitud de permís de treball mitjançant altres sol·licituds de les quals posteriorment es faran diverses explicacions.
- Contracte de treball: Firmat per una empresa espanyola correctament constituïda, ha de ser vàlid i complir amb la normativa laboral en relació als drets i deures de la persona treballadora.
- Seguretat social i cotitzacions: Haurà d'estar donat d'alta a la Seguretat Social amb la deguda obligació de realitzar aportacions econòmiques al sistema que a la vegada genera el dret a rebre-les.

Encara que tot i això, en relació a la immigració irregular, empresaris aprofiten la situació de vulnerabilitat de les persones immigrants en situació irregular donant-li's treball i baixar costos de producció, oferint un salari molt inferior del salari mínim interprofessional (SMI) que serien 1.134€ en 14 pagues, actualitzat al 2024. Sense donar d'alta a la Seguretat Social i sense donar els dies de descans determinats per llei, entre d'altres.

Aquestes practiques son calificades com "Muy Graves" d'acord amb l'article 54 de la Ley Orgánica 4/2000 i comporten sancions que van des dels 10.001e fins als 100.000e segons la gravetat i circumstàncies de la situació, a més, la Seguretat Social per altra banda faria reclamació per les cotitzacions no rebudes per l'immigrant que no disposa de l'autorització de treball corresponent.

Per altre costat, es podria establir per a l'empresa, segons gravetat de la situació (molts treballadors en mateixa situació, condicions laborals, etc) una sanció adicional que

²⁵ Naciones Unidas. *Declaración Universal de Derechos Humanos*. 1948: <https://www.un.org/es/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

consistiria en la clausura de l'empresa durant una durada determinada.²⁶ Cal destacar també que, d'acord a l'article 57.1 de la LOXEIS²⁷, estableix perjudici per al treballador que en cas que sigui trobat treballant sense permís de treball ni tampoc de residència podria arribar a ser expulsat de territori espanyol.

Les persones immigrants gaudiran també del **Dret a la negociació col·lectiva**²⁸, el qual és un dret fonamental reconegut a l'article 37.1 CE²⁹ es tracta d'un mitjà pel qual s'articulen els drets dels treballadors també dins de l'esfera d'aquest dret podem englobar el **dret a la llibertat sindical** de l'article 28.1 CE.³⁰

Amb aquests drets es permet que treballadors estrangers participin en l'àmbit laboral, de manera que s'ajuda a la seva contribució a la integració dins de la societat espanyola, es considera que es un instrument d'igualació social que evita discriminacions dins la població i que es troba als ciments d'un Estat democràtic i de dret.³²

Cal destacar per altra banda, que aquests drets no son drets que pertanyin als treballadors de forma individual, sinó que ho son de forma col·lectiva mitjançant els representants dels treballadors, els quals son els únics que poden negociar convenis col·lectius, també vigilen pel compliment de les normes socials i laborals, vetllen per a que tots els treballadors siguin conscients i coneguin els drets dels qual en son titulars, entre d'altres.

²⁶ Pérez Campos, Ana I., Regina, Maria., *El trabajador extranjero en el derecho laboral de la Península Ibérica: aspectos básicos*. Anuario Jurídico y económico Escorialense. pp 77-100. 2017: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5876165.pdf>

²⁷ Boletín Oficial del Estado núm 10 de 12/01/2000. (<https://www.boe.es/eli/es/lo/2000/01/11/4/con>), *LOEXIS*. 2000:

ART 57: 1. Cuando los infractores sean extranjeros y realicen conductas de las tipificadas como muy graves, o conductas graves de las previstas en los apartados a), b), c), d) y f) del artículo 53.1 de esta Ley Orgánica, podrá aplicarse, en atención al principio de proporcionalidad, en lugar de la sanción de multa, la expulsión del territorio español, previa la tramitación del correspondiente expediente administrativo y mediante la resolución motivada que valore los hechos que configuran la infracción.

²⁸ Què és la negociació col·lectiva? *Es el dret dels treballadors a negociar lliurement amb els contractants i/o empresaris, es un procés voluntari en el que es discuteixen les seves relacions mitjançant participació dels representants dels treballadors en forma d'organitzacions, sindicats, etc.*

²⁹ Boletín Oficial del Estado núm 311 de 29/12/1978 ([https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)/con](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)/con)), *Constitución Española*. 1978:

1. La ley garantizará el derecho a la negociación colectiva laboral entre los representantes de los trabajadores y empresarios, así como la fuerza vinculante de los convenios.

³⁰ Què és el dret a la llibertat sindical? *Es un dret del qual son titulars els treballadors que serveix per a que es puguin agrupar i defensar els seus interessos comuns, en perspectiva individual o col·lectiva, garantitzant la activitat previa i necessària per constituir sindicats.*

³¹ Boletín Oficial del Estado núm 311 de 29/12/1978 ([https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)/con](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)/con)), *Constitución Española*. 1978:

1. Todos tienen derecho a sindicarse libremente. La ley podrá limitar o exceptuar el ejercicio de este derecho a las Fuerzas o Institutos armados o a los demás Cuerpos sometidos a disciplina militar y regulará las peculiaridades de su ejercicio para los funcionarios públicos. La libertad sindical comprende el derecho a fundar sindicatos y a afiliarse al de su elección, así como el derecho de los sindicatos a formar confederaciones y a fundar organizaciones sindicales internacionales o a afiliarse a las mismas. Nadie podrá ser obligado a afiliarse a un sindicato.

³² Rodríguez, Pablo., *Derechos laborales y sociales de los extranjeros en la jurisprudencia constitucional*. Revista de estudios fronterizos del estrecho de Gibraltar. 2016: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5873955.pdf>

- **Accés a la seguretat social i prestacions**

En relació a l'assistència sanitària de la Seguretat Social per a les persones immigrants es disposa dins l'article 41 CE³³ que els ciutadans se'ls garanteix una assistència i prestació social en cas de necessitat, sempre que tinguin una residència legal, és a dir, que estiguin regularitzats.

Aquesta exigència està determinada pels articles 10.1³⁴ i 14.1³⁵ de la LOEXIS, en el que es parla d'estrangers residents, és a dir, amb autorització administrativa de treball i residència, però pel que fa als immigrants irregulars no hi trobem que tinguin accés gratuït al sistema d'assistència sanitària gratuïta, tot i tenint un elevat nombre d'aquests treballadors no regularitzats degut al tipus de mercat espanyol, que provoca que en la mesura que es denegui a aquests treballadors irregulars la protecció sanitària que els hauria de correspondre, la seva situació continuarà sent precària, el que es traduiria en facilitats pels empresaris, que seguirien amb l'explotació laboral d'aquestes persones.³⁶

Cal destacar que la Constitució, tot i això, reconeix la salut com un bé jurídic de tutela per l'Ordenament Jurídic, desde la perspectiva col·lectiva (protecció de salut pública) com individual (protecció de la salut) a partir del seu article 43.³⁷

³³ Boletín Oficial del Estado núm 311 de 29/12/1978

([https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)/con](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)/con)), *Constitución Española*. 1978:

ART 41: Los poderes públicos mantendrán un régimen público de Seguridad Social para todos los ciudadanos, que garantice la asistencia y prestaciones sociales suficientes ante situaciones de necesidad, especialmente en caso de desempleo. La asistencia y prestaciones complementarias serán libres.

³⁴ Boletín Oficial del Estado núm 10 de 12/01/2000. (<https://www.boe.es/eli/es/lo/2000/01/11/4/con>), *LOEXIS*. 2000:

ART 10.1: 1. Los extranjeros residentes que reúnan los requisitos previstos en esta Ley Orgánica y en las disposiciones que la desarrollen tienen derecho a ejercer una actividad remunerada por cuenta propia o ajena, así como a acceder al sistema de la Seguridad Social, de conformidad con la legislación vigente.

³⁵ Boletín Oficial del Estado núm 10 de 12/01/2000. (<https://www.boe.es/eli/es/lo/2000/01/11/4/con>), *LOEXIS*. 2000:

ART 14.1: 1. Los extranjeros residentes tienen derecho a acceder a las prestaciones y servicios de la Seguridad Social en las mismas condiciones que los españoles.

³⁶ Álvarez, Antonio., *Residencia de los extranjeros extracomunitarios y prestaciones familiares de Seguridad Social*. Universidad de Cádiz. pp 97-133. 2008:

https://www.researchgate.net/publication/311231254_Residencia_de_los_extranjeros_extracomunitarios_y_prestaciones_familiares_de_Seguridad_Social

³⁷ Boletín Oficial del Estado núm 311 de 29/12/1978 ([https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)/con](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)/con)),

Constitución Española. 1978:

ART 43: 1. Se reconoce el derecho a la protección de la salud.

2. Compete a los poderes públicos organizar y tutelar la salud pública a través de medidas preventivas y de las prestaciones y servicios necesarios. La ley establecerá los derechos y deberes de todos al respecto.

3. Los poderes públicos fomentarán la educación sanitaria, la educación física y el deporte. Asimismo facilitarán la adecuada utilización del ocio.

Tot això es traduiria en que la restricció a l'accés a la sanitat pública per part d'aquest col·lectiu seria incompatible amb una idea general del que significa la integració de les persones o d'un accés universal a la sanitat, es veu que en els últims anys amb la creació de les noves normes d'estrangeria van redactar reformes que van canviar la definició d'accés a la sanitat pública i gratuïta, donat que prèviament es requeria l'empadronament mentre que la reforma ho va modificar, posant com a requisit el permís de residència de la persona immigrant.

Situariem aquest fet en el benefici de l'interès general, associat amb un benefici econòmic relacionat amb l'estalvi (estalviant metges que atenguin aquestes persones), encara que no seria un pensament molt sostenible ja que seria difícil demostrar la generació d'un benefici econòmic per a la Seguretat Social, pel fet que molt probablement en comptes d'assistir a atenció mèdica primària, assistirien a l'atenció d'urgències, la qual es accessible per a tots els ciutadans.

S'ha de tenir en compte no només el perjudici econòmic sinó també en el de la salut individual i de la societat en conjunt, des d'un punt de vista de contagi d'enfermetats i salut pública.³⁸

Encara que hi ha una excepció, quan la persona estrangera que no està regularitzada, és a dir, sense permís de residència, el RDL 7/2018³⁹, mitjançant l'emissió d'un informe previ que sigui favorable per part dels serveis socials, es pot atorgar la coneguda targeta sanitària de color blau (a Catalunya), aquest informe seria emès pels serveis socials de cada Comunitat Autònoma, a Catalunya pel Departament de Drets Socials, o pels de l'ajuntament.

L'article 3 ter fixa que les Comunitats autònomes en l'àmbit de les seves competències poden atorgar acreditació per accedir a la prestació assistencial a la persona immigrant.

Aquest informe favorable mitjançant sol·licitud a serveis municipals de l'ajuntament o presencialment en el mateix centre de salut.

En conclusió pel que fa a aquest aspecte, els immigrants en situació regularitzada gaudeixen dels mateixos beneficis de la Seguretat Social, pel fet que son aportadors als

³⁸ Sobrino Irene., *Inmigrantes irregulares y el derecho a la protección de la salud: análisis de la reforma sanitaria en España*. Revista jurídica de los Derechos Sociales. Universidad de Sevilla. 2013: https://www.upo.es/revistas/index.php/lex_social/article/download/760/615/1650

³⁹ Boletín Oficial del Estado núm 183 del 30/8/2018 (<https://www.boe.es/eli/es/rdl/2018/07/27/7>), *Real Decreto-ley 7/2018, de 27 de julio, sobre el acceso universal al Sistema Nacional de Salud: ART 3 TER: 3. Las comunidades autónomas, en el ámbito de sus competencias, fijarán el procedimiento para la solicitud y expedición del documento justificativo que acredite a las personas extranjeras para poder recibir la prestación asistencial a la que se refiere este artículo. En aquellos casos en que las personas extranjeras se encuentren en situación de estancia temporal de acuerdo con lo previsto en la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre Derechos y Libertades de los Extranjeros en España y su Integración Social, será preceptiva la emisión de un informe previo favorable de los servicios sociales competentes de las comunidades autónomas.*

sistema mentre que per altra banda els immigrants no regularitzats no gaudeixen d'assistència sanitària gratuïta, si més no, tenen accés als serveis d'urgències de la Seguretat Social però no a l'assistència als CAP per a rebre una atenció primària i tenir adjudicat un metge de capçalera.

Per a que la persona immigrant pugui establir una prestació laboral entre un empresari i ell mateix com a treballador per compte aliè, l'empresari ha de sol·licitar una autorització de residència i treball al Ministeri corresponent o departament de Treball de la Generalitat, segons la situació de l'immigrant.

Aquest permís serviria per a contractar a un estranger no comunitari, és a dir, que no tingui la nacionalitat d'algun dels països de la Unió Europea, Espai Econòmic Europeu i que no siguin familiars de ciutadans de la Unió Europea, alguns dels requisits més rellevants son els següents:

- El contracte ha de ser superior a 90 dies i inferior a 5 anys, en els que com a màxim s'hauria de renovar l'autorització.
- Salari superior al SMI durant tota la durada de la prestació laboral
- L'empresari no ha de tenir deutes amb la Seguretat Social o Agencia Tributaria
- El treballador estranger en els previs 5 anys a la realització del contracte no pot comptar amb antecedents penals ni a Espanya ni al país d'origen o residència.⁴⁰

● **Programes de regularització de la situació laboral de les persones immigrants**

Segons la procedència de la persona treballadora immigrant, si es comunitaria (procedent d'algun estat de la Unió Europea) no haurà de passar per un procés de regularització, ja que com a ciutadà de la UE, té dret a treballar com a empleat per compte aliè o com a autònom

⁴⁰ Sicre Lucia., *Requisitos para hacer un contrato de trabajo a un extranjero*. Wolters Kluwer 2023: <https://www.wolterskluwer.com/es-es/expert-insights/requisitos-contrato-trabajo-extranjero>

sense necessitat de permís de treball, encara que si es queda residir a l'Estat espanyol haurà de notificar la seva presència, inscrivint-se com a resident a l'autoritat competent (Oficina d'empadronament que correspongui). I en el cas que hagi estat residint legalment durant 5 anys, adquireix automàticament el dret a la residència permanent, el qual permet permaneixer en el territori de manera indefinida.

En el cas que no siguis comunitari i vulguis arribar a Espanya per a treballar, hi han diferents tipus de permisos als quals la persona immigrant haurà de sol·licitar segons la seva situació:

- Temporal: Autorització prevista quan l'estranger resideix a l'Estat en un període comprès entre els 90 dies i els 5 anys, en cas que es vulgui tornar a renovar per un període inferior als 5 anys segons situació i circumstàncies de la persona interessada. La seva regulació la trobem al "*Real Decreto 557/2011, de 20 de abril, por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social, tras su reforma por Ley Orgánica 2/2009.*", dins del Títol V, en el que es troba una àmplia regulació i de la qual en capítols posteriors parlarem.
- Llarga duració: Permís concedit per a que l'estranger pugui residir i treballar de forma indefinida com si fos nacional d'Espanya. Es concedeix quan la persona ha residit de forma continuada (durant 5 anys i sense absències superiors als 6 mesos consecutius o absències totals que superin l'any), legal i sense antecedents al territori espanyol durant els previs 5 anys, en els que ha tingut vigent l'autorització temporal de treball, és a dir, és una continuació a l'autorització explicada prèviament. Aquesta autorització facilita a l'estranger l'obtenció de la nacionalitat si ha residit durant 10 anys de forma continuada i legal, encara que diversos països han establert conveni amb Espanya i poden arribar a tenir possibilitat (sobretot països ubicats a Sud-Amèrica) d'obtenir la nacionalitat als 2 anys de residència continuada legalment. La seva regulació la trobem al Títol VI del "*Real Decreto 557/2011, de 20 de abril, por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social, tras su reforma por Ley Orgánica 2/2009.*"

Com a petit incís, en cas que el treballador (per compte aliè) estigués treballant de forma illegal dins l'empresa i tingues relació laboral de forma irregular prèvia al 2021, aquest tenia la possibilitat de presentar "*una resolución judicial que la reconozca o la resolución administrativa confirmatoria del acta de infracción de la Inspección de Trabajo y Seguridad*

Social” per a acreditar que hi existia una relació laboral, això suposava haver de denunciar a l’empresari davant inspecció de treball o a la jurisdicció social.

⁴¹Però hi va haver una sentència, la STS 1184/2021, de 25 de març de 2021⁴², en la que es va sentar jurisprudència que confirmava la possibilitat de demostrar l’existència de relació laboral mitjançant qualsevol mitjà de prova admès en dret.

En aquests casos, per a poder obtenir l’arrelament laboral trobem com a imprescindibles (art 124.1⁴³ del “*Real Decreto 557/2011, de 20 de abril, por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social, tras su reforma por Ley Orgánica 2/2009*”).):

- No ser ciutadans de l’UE, Espai Econòmic Europeu o Suïssa ni ser familiar de ciutadans d’aquests països.

- No tenir antecedents penals a Espanya o als països en què s’hagi residit als últims 5 anys.

- No tenir prohibida l’entrada a l’espai Schengen

- No trobar-se al termini de compromís de no tornada en cas que haguessin tornat voluntàriament al país d’origen

- Permanència en l’Estat espanyol durant 2 anys

⁴¹ Morenilla, Claudia. *Arraigo laboral y autorización por colaboración con la administración*. Universitas Miguel Hernández. 2023: <http://dspace.umh.es/handle/11000/29788>

⁴² Fondo Documental., Jurisprudencia. Consejo General del Poder Judicial. 2021:

<https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Servicios/Jurisprudencia/Buscador-Fondo-Documental-Jurisprudencia/>

⁴³ Boletín Oficial del Estado núm 103 del 30/4/2011 (<https://www.boe.es/eli/es/rd/2011/04/20/557/con>)., *Real Decreto 557/2011, de 20 de abril, por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social, tras su reforma por Ley Orgánica 2/2000*. 2011.

ART 124: Se podrá conceder una autorización de residencia por razones de arraigo laboral, social, familiar o para la formación cuando se cumplan los siguientes requisitos:

1. Por arraigo laboral, podrán obtener una autorización los extranjeros que acrediten la permanencia continuada en España durante un periodo mínimo de dos años, siempre que carezcan de antecedentes penales en España y en su país de origen o en el país o países en que haya residido durante los últimos cinco años, que demuestren la existencia de relaciones laborales cuya duración no sea inferior a seis meses, y que se encuentren en situación de irregularidad en el momento de la solicitud.

A los efectos de acreditar la relación laboral y su duración, el interesado deberá presentar cualquier medio de prueba que acredite la existencia de una relación laboral previa realizada en situación legal de estancia o residencia. A estos efectos se acreditará la realización, en los últimos 2 años, de una actividad laboral que suponga, en el caso de actividad por cuenta ajena, como mínimo una jornada de 30 horas semanales en el periodo de 6 meses o de 15 horas semanales en un periodo de 12 meses, y en el caso del trabajo por cuenta propia, una actividad continuada de, al menos, seis meses.

- Demostrar existència de relació laboral, la qual no podrà haver tingut durada inferior a 6 mesos en els últims dos anys de residència regularitzada (tal i com s'ha comentat anteriorment amb la sentència citada, podrà demostrar-se amb qualsevol mitjà de prova admès en dret).

Els dos últims aspectes són els concrets per a obtenir aquesta autorització per aquest arrelament en concret, els altres són els generals per a l'obtenció de residència per circumstàncies excepcionals.

La tipologia de persones que sol·liciten més comunament aquest arrelament són les:

- ⁴⁴Persones que eren titulars d'una autorització de residència i treball, però els hi ha caducat i no l'han pogut renovar.
- Persones que tenen autorització de residència de familiar ciutadà de la UE i no l'han pogut renovar degut a la finalització de relació amb el comunitari.
- Persones que no han pogut renovar autorització d'estància per estudis.

En el cas que l'estranger compleixi algun d'aquests requisits, haurà de presentar la sol·licitud ell personalment o la persona que legalment designi com a representant legal a una oficina d'estrangeria, operades pel *Cos Nacional de Policia*, com la que s'ubica a Carrer Múrcia 42 a Barcelona. Li podrà ser exigida a l'estranger:

- Imprès de sol·licitud en forma de model oficial, en aquest cas, EX10 omplert i signat. (https://www.inclusion.gob.es/documents/410169/2156469/10-Formulario_CCEE.pdf?t=1674731354280)
- Còpia del passaport.
- Certificat d'antecedents penals, expedit per les autoritats del país on s'hagi residit els 5 anys anteriors a la entrada a Espanya, correctament apostillats (el qual significa autenticar la firma de funcionaris públics en exercici de les seves funcions i la qualitat en que hagin actuat, la qual estarà registrada en la base de dades del Ministeri de Relacions Exteriors per a que el document sigui vàlid i tingui efectes en altre país membre del Conveni de la Haya de 1961) i traduïts.

⁴⁴Parainmigrantes.info. *Arraigo Laboral en 2024*: <https://www.parainmigrantes.info/arraigo-laboral-2021/>

- Acreditar permanència a Espanya durant un mínim de 2 anys, s'haurà de presentar per exemple certificat d'empadronament, documents relatius a la sanitat pública, factures de compres, justificant d'enviament de diners, etc.
- Presentar documentació acreditativa de la existència de la relació laboral existent (registre horari, comprovant de pagament, etc.)⁴⁵

⁴⁵ Morenilla, Claudia. *El arraigo como vía de regularización de los extranjeros en España. Arraigo Laboral y autorización por colaboración con la administración*. Facultad de Ciencias Sociales y Jurídicas de Elche. Universitat Miguel Hernández. 2023: <http://dspace.umh.es/handle/11000/29788>

Capítol 4: Perspectives futures

- **Propostes per abordar la problemàtica de la immigració irregular a Espanya**

Es plantegen antigues propostes que es van implementar per tal de reduir el flux migratori irregular i que van acabar resultant ser vàlides i executades, també es presenten de noves encara que no han arribat a ser implementades i per tant, efectives.

Cal destacar dos tipus de immigració irregular: La que provè de l'entrada ilegal mitjançant fronteres marítimes i terrestres i l'entrada a través de l'argument del turisme, és a dir, falsos turistes.

- **Exigència de Visats:**

Per tal de prevenir l'entrada d'immigrants irregulars emmascarats com a falsos turistes es van començar a imposar a certs països durant els anys 90 l'exigència de visats de curta durada, ja que gran número d'aquests immigrants aconseguïen arribar a l'Estat espanyol a través d'aquesta via, per exemple es va imposar aquesta exigència al Marroc, el qual tenia i té una alta taxa d'emigració cap al nostre territori i no tan significativa en quant a la rebuda de turisme per part de població d'aquest país.

Posteriorment, es va estendre l'exigència de visats a països de Sud-Amèrica a principis dels anys 2000, que d'igual manera va resultar molt efectiva en el passat i ho segueix sent al present, una reducció considerable d'entrada de nous immigrants en proporció que quan es va imposar l'entrada en vigor d' aquesta exigència.

Amb la creació al 2002 del Sistema Comú de Visats⁴⁶, es van poder incorporar dades de visats atorgades i pendents de ser resoltes i podien ser consultades de manera electrònica, posteriorment el sistema va evolucionar i es va crear el Sistema d'informació de Visats al 2011, que incorporava possibilitat de crear base de dades amb empremtes dactilars dels sol·licitants, tot això va facilitar la repatriació pel fet de disposar d'informació sobre la identitat de les persones en situació irregular i el seu país d'origen

⁴⁶ Què és el Sistema comú de Visats? És un sistema que serveix per l'intercanvi de dades sobre vises de curta durada entre Estats Membres, la seva finalitat és millorar la implementació de la política comuna, la cooperació consular i la consulta entre les autoritats centrals de visats, facilitant l'intercanvi de dades sobre sol·licitud i decisions, prevenint la lluita contra el frau, la compra de visats, etc.

Per altra part, les costes de l'Estat espanyol es troben molt reforçades, mitjançant millores tecnològiques per detectar pateres (El que en capítols anteriors s'ha anomenat i explicat com SIVE) i dotació de més plantilla per fer efectiva aquesta millora en la vigilància, etc.

No es pot deixar de banda les mesures adoptades per facilitar la contractació regular, en els que s'han difòs les possibilitats a les que es poden accedir mitjançant aquesta via, com també els acords bilaterals relacionats amb la migració amb els països d'origen en quant a la contractació. També s'estan dedicant recursos per poder millorar la situació de la població dels països dels quals provenen la gran majoria d'immigrants irregulars, en relació a la creació de treball i la seva millora de condicions, creació d'escoles, sanitat pública, etc.

- **Mesures en l'estada a l'Estat espanyol**

Reforç de mesures de lluita contra la immigració irregular mitjançant controls policials en punts estratègics dedicats a solventar aquestes situacions com poden les que s'ubiquen a llocs com prostíbuls, centres de treball, camps d'agricultura, etc. D'igual manera es verifiquen els matrimonis i parelles de fet sobretot a Catalunya que es on tenen una gran similitud amb el que es un matrimoni formal. Es dediquen una gran quantitat de recursos per a poder evitar matrimonis de conveniència en el que els/les espanyols/les utilitzen la seva condició com a nacionals del país per a aconseguir diners de forma il·lícita. També es dediquen molts recursos sobre tot dins del Cos Nacional de Policia (El cos que més competències té atribuïdes en aquest aspecte) directament a detectar falsificacions de documents d'identitat (pasaports, tarjetes de residència, entre d'altres) i desarticulació de xarxes on es trafica amb éssers vius i s'aprofiten de la seva situació per aconseguir un benefici econòmic extremadament exagerat mitjançant camions amb trailers on porten desenes de persones immigrants, la posada a punt de pateres sense cap mena de seguretat, a la deriva sense menjar ni beguda i on van tots amuntegats.

Aquesta tasca es va facilitar amb la creació al 2001 de la "*Unidad Central de Redes de Inmigración Ilegal y Falsedades Documentales*" del Cos Nacional de Policia⁴⁷, la qual actua en persecució d'aquestes xarxes d'immigració ilegal.

Que passa quan es troba un estranger en situació administrativa irregular?

⁴⁷ Què es la UCRIF? És la unitat a la qual li correspon la planificació, coordinació i control de la investigació de les activitats il·lícites relacionades amb la trata d'éssers humans, trànsit de persones, immigració il·legal i qualsevol altre delictes en connexió amb els anteriors, en l'àmbit nacional i internacional.

Quan les autoritats públiques detecten i identifiquen el subjecte sense permís de residència vàlid se li incoa una infracció administrativa greu, que suposa una expulsió o una multa dineraria, posteriorment l'autoritat judicial decideix si aplica l'internament com a mesura temporal dins d'un Centre d'Internament d'Estrangers, els quals son centres públics de caràcter no penitenciari, on se'ls reté amb l'objecte de facilitar posteriorment la seva expulsió del territori, és a dir, la seva repatriació. Aquestes persones son privades de llibertat durant un període màxim de 60 dies.⁴⁸

- **Importancia de buscar soluciones que siguin sostenibles**

Es igual o més important buscar una solució pels problemes propis dels estats des dels que les persones emigren que solventar la immigració irregular un cop ja hi son a l'Estat espanyol. S'ha de poder veure quins son els problemes que tenen els estats des dels quals parteixen per poder buscar una solució sostenible a llarg termini, que faci que les persones vulguin quedar-se i no marxar per obligació en cerca d'una vida millor.

- Necessitat d'una millora de condicions econòmiques i socials, promoció d'aquest desenvolupament als països d'origen gràcies la inversió en infraestructures com carreteres, transport públic, xarxes d'aigua potable, tenen un paper clau en la millora de qualitat de vida de les persones.

Creació de treball, en relació a la promocionar que la gent a vulgui desenvolupar i crear empreses que a la seva vegada generin treball, aquest fet es podria assolir amb l'atorgament de crèdits, capacitacions professionals, recolzament tècnic i la possibilitat d'accés a mercats internacionals.

En relació al servei de salut, millorar-la i augmentar inversió és fonamental per a que la qualitat de vida de la població es vegi incrementada, si més no, que tothom pugui

⁴⁸ Red Europea de Migraciones. *Medidas prácticas para la reducción de la inmigración irregular*. Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación. 2011: https://www.researchgate.net/publication/308342517_Medidas_practicas_para_la_reduccion_de_la_inmigracion_irregular_Espana

tenir-hi accés de forma gratuïta evitant les distincions entre classes, ja que a països del 3r i 2n món aquestes bretxes i diferències són molt grans. La millora de l'atenció mèdica no només ajuda a millorar el benestar de la població, sinó que també redueix la pressió sobre sistemes de salut en relació a malalties que es puguin estendre entre la població.

Una educació de qualitat que garanteix l'accés a nens i nenes de totes les classes socials és fonamental pel desenvolupament intel·lectual i competències entre aquesta part de la població. Inversió en educació primària, formació professional, etc. Ajuda a la població a accedir a oportunitats laborals millores i contribuir d'aquesta manera al desenvolupament econòmic de les seves nacions.

- Millora i creació de l'Estat de Dret, un entorn segur i just contribueix a la disminució de la necessitat d'emigrar per violència i inestabilitat política. Com es pot assolir aquest objectiu?

Per exemple, amb la prevenció de la violència implementant estratègies integrals amb retirada d'armes dins la població civil i mesures generals de prevenció de delictes, tal i com succeeix a El Salvador, després de trobar-se durant un temps en una situació d'inseguretat general a tot el país, gràcies a les facilitats que tenien les bandes criminals per extorsionar i delinquir amb total impunitat, amb l'arribada de Nayib Bukele va assolir al 2022 una xifra de 7.8 homicidis per cada 100.000 habitants, mentre que al 2015 la xifra era superior als 100 per cada 100.000, és per això que El Salvador ha aconseguit posicionar-se com el país més segur de tota Sud-Amèrica.⁴⁹

Aquests objectius només poden assolir-se si els països considerats com a 1r món, s'interessen i són conscients que han d'ajudar als països que ho necessiten, proporcionant eines per a que puguin aconseguir l'objectiu final, que és que la gent no hagi de marxar per obligació a raó de la por, inestabilitat i falta de recursos.⁵⁰

⁴⁹ Esteban, Jesús., *Las cifras detrás de Bukele: ¿Ha mejorado la seguridad en El Salvador? ¿Y su economía?*. Libre Mercado. 2023:
<https://www.libremercado.com/2023-03-09/las-cifras-detras-de-bukele-ha-mejorado-la-seguridad-en-el-salvador-y-su-economia-6993766/>

⁵⁰ Fanjul, Gonzalo y Galvez, Ismael. *Extranjeros, sin papeles e imprescindibles: Una fotografía de la inmigración irregular en España*. Universidad Carlos III, 2020:
<https://porcausa.org/wp-content/uploads/2020/07/RetratodelairregularidadporCausa.pdf>

Capítol 5: Accés a Espanya com a immigrant irregular

- **Mètodes d'ingrés al país:**

Les persones immigrants aconseguixen sobrepassar de forma irregular les fronteres de l'Estat espanyol mitjançant principalment tres mètodes:

- **Via marítima:** A l'any 2023, segons dades publicades pel Govern Espanyol, van arribar a les nostres costes 55.618 persones de forma irregular comptabilitzant les arribades a la península, Illes Canàries i Balears, Ceuta i Melilla.⁵¹

Aquestes arribades es van fer mitjançant pateres, encara que el Govern Espanyol no té en compte els que arriben en altres tipus d'embarcacions ja que no les pot representar en xifres concretes pel fet que si arriben en creuer o ferry entren en la major part d'ocasions amb un visat de turisme o en ocasions un visat de negocis, per tant, es posteriorment a la finalització de la vigència del visat quan passen a ser considerats immigrants no regularitzats.

- **Via terrestre:** A l'any 2023 l'Estat espanyol va comptabilitzar 1.234 immigrants irregulars, arribats exclusivament per les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, dels quals la majoria van ser mitjançant salts il·legals a les tanques que separen territori del Marroc amb el d'Espanya, els informes d'igual manera no comptabilitzen els immigrants que no han estat identificats per la Policia Nacional o per la Guardia civil pel fet que no han pogut ser detinguts en la seva arribada a territori espanyol, encara que sense cap mena de dubte podem multiplicar la xifra inicial de 1.234 immigrants irregulars.
- **Via aèria:** Son les més nombroses, tot i que no hi han dades reals i específiques, la majoria d'immigrants irregulars que ingressen dins de territori espanyol ho fan amb l'utilització d'aquesta via, el procés és aparentment senzill si no hi ha cap tipus d'inconvenient, al seu país d'origen han d'obtenir un visat d'estança, el qual els

⁵¹ Ministerio del Interior, Gobierno de España. Informe Quincenal, Inmigración irregular 2023: [Presentación de PowerPoint \(interior.gob.es\)](https://www.interior.gob.es/)

permet permaneixen en tota l'espai schengen durant un període màxim de 90 dies per raons de turisme, visites familiars, tractaments mèdics... és a dir, activitats que no tinguin caràcter lucratiu.

Com a requisits principals, han de comptar amb una assegurança mèdica de viatge que pugui cobrir repatriacions o assistència hospitalaria, abonar les taxes corresponents, documents que acreditin els motius del viatge, ja siguin reserves d'hotel, familiars que resideixen a l'Estat espanyol, vols d'anada i sobretot de tornada, ja que un indicador per saber si hi han estrangers que han decidit quedar-se a Espanya, es possible revisar els vols de tornada, ja que molts d'ells marxen amb molta menys gent de la que ha pagat el seient a raó de que aquests compren el seient de tornada per a poder presentar documents acreditatius del seu viatge de turisme, encara que des d'un principi tenen decidit establir-se a territori espanyol.

Posteriorment tenen la possibilitat de sol·licitar al "*Ministerio de Política Territorial i Memoria Democrática*" estancia regular mitjançant el tipus d'arrelament al que vulguin i puguin optar.

- **Detenció i devolució al país d'origen:**

Quan es produeix la identificació d'una persona per part de les forces i cossos de seguretat de l'estat i aquest identificat no es troba administrativament regularitzat, s'obre un expedient sancionador el qual normalment y de forma posterior comporta l'ingrés d'aquest immigrant irregular en un "*Centro de Internamiento de Extranjeros*" (CIE), els quals es van crear per controlar els fluxos migratoris, amb la intenció de ralentitzar l'arribada d'immigrants de forma illegal, fomentant que aquests arribin a l'Estat espanyol de forma legal, amb unes condicions mínimes de seguretat i dignitat, les quals els puguin oferir un treball legal.

Aquest ingrés es porta a terme amb la intenció de posteriorment procedir amb l'expulsió de l'individu, encara que a la pràctica finalment més del 60% dels interns no arriben a ser expulsats, es posen en llibertat però sense cap tipus de futur estable i digne, per tant, arriba un punt en el que es troben sols sense poder ser repatriats i sense poder obtenir un treball que els pugui oferir una solució a la seva situació.

Queda demostrat d'aquesta manera la poca eficàcia d'aquests centres i la necessitat de creació d'alternatives a l'internament de persones en aquestes condicions, aquests centres en principi s'enfoquen en donar una imatge de control de la immigració il·legal i d'avís, amb l'intenció que les persones que vulguin arribar a territori espanyol vegin el que els pot passar si no ho fan d'acord a la llei.

Cal considerar que aquestes devolucions mitjançant els CIEs son completament legals i segueixen els procediments establerts d'acord la llei, però hi ha altre mètode que és prohibit pel Dret internacional consuetudinari⁵², el qual es protegeix per l'anomenat principi de no devolució ubicat a l'article 33.1 de la Convenció de Ginebra de 1951.⁵³

Aquest principi s'ha de respectar a tot el territori de l'Estat espanyol, ja sigui en el seu territori terrestre o dins de les seves aigües, ja que en el moment en què es troba una embarcació, no es sap si son demandants d'asil, és per això que han de ser tractats com a possibles demandants, se'ls hi ha de donar la possibilitat a les persones que entren de manera irregular dins l'Estat espanyol a obtenir la condició de refugiat i demanar l'asil en cas de que puguin complir els requisits i condicions per a poder fer-ho.

Sobretot al nostre territori, específicament i dins de les nostres fronteres terrestres es on més es produeixen aquestes devolucions en calent, quan una persona que passa la frontera a Ceuta o Melilla de forma irregular es retornen al Marroc immediatament sense cap tipus de procediment ni tràmit. Això vulnera directament l'art 33.1 de la Convenció de Ginebra de 1951 pel fet de la impossibilitat d'accés a una tutela judicial efectiva regulada l'art 20.1 de la *Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derecho y libertades de los extranjeros en España y su integración social*⁵⁴.

Per últim, cal destacar que Espanya va tractar de legalitzar les devolucions d'aquests immigrants irregulars en calent a la *Disposición adicional décima. Régimen especial de*

⁵² Dret internacional consuetudinari: Compostat per normes que son resultat d'una pràctica general acceptada com a dret, procediment espontani d'elaboració de dret internacional resultat del comportament dels estats.

⁵³ Asamblea General de Naciones Unidas, *Conferencia de Plenipotenciarios sobre el Estatuto de los Refugiados y de los Apátridas*,. 28 de Julio de 1951:

Art: 33.1: *Ningún Estado Contratante podrá, por expulsión o devolución, poner en modo alguno a un refugiado en las fronteras de los territorios donde su vida o su libertad peligre por causa de su raza, religión, nacionalidad, pertenencia a determinado grupo social, o de sus opiniones políticas:*
https://www.acnur.org/sites/default/files/2023-05/Convencion_1951.pdf

⁵⁴ Boletín Oficial del Estado núm 10 de 12/01/2000,
(<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-544>). *Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derecho y libertades de los extranjeros en España y su integración social:*
Art 20: 1. *Los extranjeros tienen derecho a la tutela judicial efectiva.*

*Ceuta y Melilla de la LO d'extranjería 4/2000 que es va introduir a la Disposición adicional primera de la Ley Orgánica 4/2015, de 30 de marzo, de protección de la seguridad ciudadana.*⁵⁵

*1. Los extranjeros que sean detectados en la línea fronteriza de la demarcación territorial de Ceuta o Melilla mientras intentan superar los elementos de contención fronterizos para cruzar irregularmente la frontera podrán ser rechazados a fin de impedir su entrada ilegal en España.*⁵⁶

Encara que posteriorment a l'any 2020 amb la sentència del Tribunal Constitucional 172/2020⁵⁷, del 19 de novembre, es va modificar aquesta disposició, el que va provocar que es corregís per tal de complir les obligacions internacionals de l'Estat espanyol i d'aquesta manera complir amb el principi de jerarquia normativa, al seu Fonament jurídic 8 C) es va establir que la interpretació de la citada disposició conforma que hi haurà un ple control judicial d'aquestes actuacions, que s'aplica aquesta disposició a les entrades de forma individualitzada i que es farà compliment de les obligacions internacionals.

⁵⁵ Carbó Xalabarder, C., & Sanz Vilar, E. (2017). Las devoluciones "en caliente": ¿una respuesta deshumanizada?. Revista Jurídica Universidad Autónoma De Madrid: <https://revistas.uam.es/revistajuridica/article/view/7743>

⁵⁶ Boletín Oficial del Estado núm. 77, de 31/03/2015 ([BOE-A-2015-3442 Ley Orgánica 4/2015, de 30 de marzo, de protección de la seguridad ciudadana.](#)) *Ley Orgánica 4/2015, de 30 de marzo, de protección de la seguridad ciudadana.*

⁵⁷ Boletín Oficial del Estado núm. 332 de 22 de diciembre de 2020, páginas 118585 a 118655 (<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2020-16819>) Sentencia 172/2020, de 19 de noviembre de 2020. Recurso de inconstitucionalidad 2896-2015.

● Conclusions

La immigració sempre ha existit i ha estat un fet present, però en els últims anys ha estat incidint d'una manera més potenciada a raó de la globalització que hem estat i seguirem vivint, molts canvis arreu del món i esdeveniments que es produeixen ja siguin econòmics, climàtics, familiars, etc. provoquen grans moviments demogràfics, no només d'una part d'un estat a una altra, sinó entre països o continents.

En relació als esdeveniments climàtics que estan provocant grans moviments de població arreu del món, sobretot tenim a la població del continent africà, la qual està i estarà patint greus problemes de sequera a raó del calentament global, el qual comporta problemes d'abastament d'aigua a la població, sobretot la més vulnerable que es la que no es podrà permetre gastar molts diners, perquè com ja sabem a més demanda, més pujada el preu.

Això també, en la mateixa línia, afectarà a l'abastament d'aliments, la sequera aconseguirà que sigui molt difícil cultivar la terra, convertint les zones de cultiu actuals en zones àrides i desèrtiques, per tant, igual que amb l'aigua, provocarà que els productes de primera necessitat no es trobin a l'abast de tothom. Tenint en compte que la situació actual ja es troba en el límit i que es troba molt lluny de solucionar-se, només es pot pensar que empitjorarà.

Concretament a Espanya tenim que a l'any 2000 amb la creació de la llei orgànica d'estrangeria es van aconseguir regular molts aspectes que en la del 1985 no es trobaven contemplats pel fet que amb el transcurs dels últims anys el dret i la societat ha estat molt canviant. Podem apreciar que l'Estat espanyol amb el transcurs i creació de noves normatives tendeix a una visió que afavoreix l'arribada de persones immigrants, dotant-les de més drets i facilitant que aquestes es puguin establir dins del país d'una forma legal que els ampari i els pugui proveir d'unes garanties. De tot això a la pràctica resulta visible que no es tan senzill, és per això que any darrera any s'aprecia un augment en l'arribada irregular de persones immigrants en un intent (en la majoria de casos) de poder aconseguir un nivell de vida suficient per poder subsistir dignament, poder gaudir d'una seguretat que garantitzi la seva integritat física i la possibilitat de poder donar als seus descendents una vida millor, per això molts es juguen la vida en un intent d'arribar a l'Estat espanyol.

Tot i això, es prenen moltes mesures i cada cop més estrictes amb novedoses aplicacions tecnològiques i sistemes integrats per tot l'espai Schengen per fortaleixer les fronteres⁵⁸, no

⁵⁸ Els indicats al capítol dos, localitzat a la pàgina 16: *Seguretat i control de fronteres*.

només per a garantir que no hi puguin entrar il·legalment, si més no per donar un missatge a les persones que vulguin arribar de forma irregular per a que no ho facin, que utilitzin els mitjans i les vies legals per a aconseguir establir-se a Espanya, les quals els hi ofereixin garanties legals i facilitats per a assolir el seu objectiu, encara que a la pràctica la necessitat de la gent i la seva situació que en la gran majoria d'ocasions es considera com a vulnerable els pot fer arribar a intentar-ho sense una via legal que els empari, amb les possibles conseqüències que els hi pugui comportar portar a terme l'intent.

S'ha pogut apreciar que hi ha més immigrants regularitzats que irregulars, segons dades comparades amb els padrons municipals, entre els immigrants que presenten permís de treball i residència amb els que no, per tant els podem considerar com a un número residual tot i que el govern no ens ofereix números exactes per a poder quantificar, el que si es pot descriure en xifres exactes són tots els que cotitzen a la Seguretat social i que aporten al sistema de l'anomenat Estat de Benestar que atorga a tots un sistema sanitari digne, una educació de qualitat i un sistema de pensions que demandava l'arribada de persones immigrants per a poder ser sostenible en un mitjà-llarg termini.

Veiem que gràcies a les noves normatives creades en les que s'inclouen nous procediments d'arrelament que faciliten la regularització d'aquestes persones en situació irregular resulten ser molt positives tan per la persona que sol·licita l'arrelament com per l'Estat en poder tenir un treballador legalitzat que contribueix al manteniment i evolució de la societat.

Per tant, l'arribada d'immigració sense una regulació o amb una poc actualitzada pot ser un problema en tant no es solventi i s'ignori, gràcies a l'evolució del nostre sistema normatiu i judicial s'està aconseguint afavorir i facilitar l'arribada d'aquestes persones migrants que en gran mesura aporten a l'Estat i a la societat sempre que tinguin una formació o experiència que puguin ser rellevants en tant siguin necessàries pel fet que estiguin més demandades a l'Estat espanyol, en resum, és per això que no es pot oblidar que aquesta regulació ha d'anar més enfocada a demandar immigrants que tinguin oficis i formació que dins d'Espanya estiguin més sol·licitats ja sigui perquè aquí no hi han professionals que es dediquin a determinada branca laboral o n'hi hagi pocs, la immigració descontrolada es el que s'ha d'evitar, no es pot permetre que s'oblidi que ens trobem en un context de crisi post COVID19 i de pujada de la inflació, és per això que ens trobem en una situació dèbil en la que els recursos són molt limitats, és per això que la premisa anterior s'ha de tenir molt present.

Per últim cal destacar que és necessari un canvi cap a una normativa cada cop més flexible en l'aspecte de l'estrangeria que afavoreixi l'arribada sobretot de professionals i de les

seves famílies si el que es vol es poder gaudir una correcta evolució de l'Estat de Benestar en el que vivim.

● **Bibliografía**

Perdomo Falcón, Juan Luís y Delgado Trujillo, Salvador. ACCEDACRIS (ULPGC), 2011 Los inmigrantes en España, aspectos jurídicos y sociológicos. Internet, recuperat de: https://accedacris.ulpgc.es/bitstream/10553/8105/2/0233586_00006_0018.pdf

Rubio, Ruth. REVISTAS DE LA UNIVERSIDAD DE GRANADA, 2020. *El reto democrático de la inmigración ilegal*. Internet, recuperat de: <https://revistaseug.ugr.es/index.php/acfs/article/view/13478/11714>

RED ACOGE, Red Acoge, 2021. *Retos de la inmigración en España, los derechos como base de la inclusión*. Internet, recuperat de: <https://redacoge.org/wp-content/uploads/2021/12/A4-INFORME-RETOS-paginas.pdf>

Del Real, J. Aberto. CUADERNOS ELECTRÓNICOS DE FILOSOFÍA DEL DERECHO, 2010. *La gestión jurídica de la inmigración irregular: una zona entre medias de la legalidad y la ilegalidad*. Internet, recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3731644>

Inglada, Elena. Sastre, José M. y De Miguel, Cristina. UVa, 2018. *La inmigración irregular en España y Europa: situación y perspectivas*. Internet, recuperat de: <https://revistas.usc.gal/index.php/rge/article/view/6143/6712>

La Spina, Encarnación. Athenea Digital, 2013. *La reestructuración ideal de las familias migrantes en la ley de extranjería*. Internet, recuperat de: <https://raco.cat/index.php/Athenea/article/view/291695>

Flores, Begoña. Revista de derecho civil, 2018. *Protección jurídica de los menores migrantes no acompañados en España*. Internet, recuperat de: <https://www.nreg.es/ojs/index.php/RDC/article/view/281>

Triguero, Luís Ángel. Revistas Comillas, 2014. *El arraigo y los modelos actuales jurídico-políticos de inmigración y extranjería*. Internet, recuperat de: <https://revistas.comillas.edu/index.php/revistamigraciones/article/view/4802>

Del Real, J.Alberto. Universidad de Jaén, 2010. *La gestión jurídica de la inmigración irregular: una zona entre medias de la legalidad y la ilegalidad*. Internet, recuperat de: <https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/7766#preview>

Tomé, Edileny. Universidad Carlos III, 2015. *Relación entre los derechos humanos del migrante y su condición socio jurídica en España*. Internet, recuperat de: <https://e-revistas.uc3m.es/index.php/UNIV/article/view/2689/1470>

Rojo, Eduardo. Revista Crítica de Relaciones de Trabajo, 2023. *Inmigración y mercado de trabajo. La reforma de la normativa española en materia de extranjería*. Internet, recuperat de: <https://revista.laborum.es/index.php/revreltra/article/view/785/913>

Revista del Ministerio de trabajo e inmigración (p. 77-102), 2010. Un balance tras 25 años de leyes de extranjería en España: 1985-2010. Internet, recuperat de: https://www.researchgate.net/publication/298309831_Un_balance_tras_25_anos_de_leyes_de_extranjeria_en_Espana_1985-2010

Aja, Eliseo. Anuario CIDOB de la Inmigración, 2009. La reforma de la ley de extranjería. Internet, recuperat de: <https://raco.cat/index.php/AnuarioCIDOBInmigracion/article/view/355615>.

European Union Agency for Fundamental Rights, *Los derechos fundamentales de los inmigrantes en situación irregular en la Unión Europea*. Internet, recuperat de: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1848-FRA-Factsheet_FRIM_ES_BAT.pdf

Gimenez, Marc. Universitat Abat Oliba CEU, 2014. *La situación de los inmigrantes irregulares en España*. Internet, recuperat de: <https://repositorioinstitucional.ceu.es/handle/10637/11573>

Revista Crítica Penal y Poder, Observatorio del Sistema Penal y los Derechos Humanos Universidad de Barcelona, 2019. *¿Los derechos de los extranjeros o política migratoria? Aproximación jurisprudencial al bien jurídico protegido en el delito de ayuda a la inmigración irregular*. Internet, recuperat de: <https://revistes.ub.edu/index.php/CriticaPenalPoder/article/view/30423/31140>

Revista de Trabajo Social, 2023. *Migración, derechos humanos y trata de personas: algunas propuestas jurídicas y de política pública desde el Trabajo Social en España*. Internet, recuperat de:

<http://publicaciones.horizonteenfermeria.uc.cl/index.php/RTS/article/view/59251/51207>

Triguero, Luís Ángel. Revista de estudios jurídicos, 2009. *La nueva reforma de la ley orgánica 4/2000 sobre derechos y libertades de los extranjeros y su integración social*.

Internet, recuperat de: <https://revistaselectronicas.ujaen.es/index.php/rej/article/view/124>

Fanjul, Gonzalo y Galvez, Ismael. Universidad Carlos III, 2020. *Extranjeros, sin papeles e imprescindibles: Una fotografía de la inmigración irregular en España*. Internet, recuperat de:

<https://porcausa.org/wp-content/uploads/2020/07/RetratodelairregularidadporCausa.pdf>

García, Lila. Instituto de Cultura Jurídica y Maestría en Sociología Jurídica, 2016. *Personas migrantes y acceso a la justicia. Notas para pensar una tutela efectiva a partir de los casos judicializados de personas en situación de expulsión*. Internet, recuperat de:

<http://sedici.unlp.edu.ar/handle/10915/56925>

Alemán, Carmen y Alonso, José Maria. Revista UM, 2012. *Políticas públicas para inmigrantes y emigrantes en España. Aproximación histórica, teórica y legislativa*. Internet,

recuperat de: <https://revistas.um.es/azarbe/article/view/151101/137341>

Bibliografía complementaria:

Calvo, Manuel. Gascón Elena y Gracia Jorge. CGPJ, Manuel Calvo, Elena Gascón, Jorge Gracia, 2003. *La incidencia de la inmigració en l'àmbit de l'administració de justícia*.

Internet, recuperat de:

https://www.poderjudicial.es/stfls/cgpj/AN%C3%81LISIS%20DE%20LA%20ACTIVIDAD%20JUDICIAL/ESTUDIOS%20Y%20ENCUESTAS/ESTUDIOS/FICHERO/1961_Informe_1.0.0.pdf

DEFENSOR DEL PUEBLO, 2020. *La contribución de la inmigración a la economía española*. Internet, recuperat de:

https://www.defensordelpueblo.es/wp-content/uploads/2020/05/II_Estudios_documentos_de_trabajo_2019.pdf

